

5. Leefbare steden en dorpen

Maastricht, april '26

Leefbare steden en dorpen

Provincies bepalen, conform Omgevingswet, samen met gemeenten hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. De ruimtelijke keuzes worden onder meer vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. Hiermee wordt ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving. Leefbaarheid vormt een rode draad in het coalitieakkoord. Het verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, het realiseren van een woonaanbod dat past bij de vraag van onze inwoners en duurzame zorg voor bodem en ondergrond zijn belangrijke elementen om vanuit het fysieke spoor in samenhang bij te dragen aan de leefbaarheid van Limburg.

Of het nu gaat om energie, klimaat, de woningbouwopgave, mobiliteit, landbouw, water of sociale rechtvaardigheid: de opgaven in Nederland zijn groot. We staan aan de vooravond van wat 'de grote verbouwing van Nederland' wordt genoemd. Alleen al het beeld tot 2030 maakt duidelijk dat er in Limburg simpelweg niet genoeg ruimte is om alle opgaven en doelen een plek te geven. Door slimme combinaties kunnen we ruimtewinst boeken, maar dit is niet altijd mogelijk. We zullen dus heldere ruimtelijke keuzes moeten maken.

Deze keuzes maken we niet alleen, omdat we tegen de grenzen van de beschikbare ruimte aanlopen, maar ook omdat we langs de lijn van deze keuzes kansen zien om bij te dragen aan de kwaliteit van de leefomgeving en om mede vorm te geven aan het Limburg dat we willen zijn. Door te sturen op 'de samenhang der dingen' en door te investeren in de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, zorgen we de komende periode voor een verbeterde leefbaarheid in onze Provincie, zowel op het platteland als in de steden. Hierbij hebben we aandacht voor de relatie tussen inwoner en de eigen leefomgeving en kijken we gebiedsgericht wat er nodig is. Dit maakt van Limburg niet alleen een aantrekkelijke omgeving om in te leven, maar stelt ons, met een krachtig platteland en sterke steden, ook in staat om in te spelen op de veranderingen die op ons afkomen.

De afgelopen jaren hebben gemeenten, woningcorporaties, bedrijven en inwoners, samen met de Provincie forse investeringen gedaan in de leefbaarheid van Limburgse dorpen en steden. Toch staat die leefbaarheid in Limburg op veel plekken nog onder druk. Waar in plattelandskernen steeds meer voorzieningen dreigen te verdwijnen en de bereikbaarheid achteruit gaat, zien we hoe in steden armoede zich concentreert in specifieke wijken met slechte woonomstandigheden, weinig ontmoetingsplekken en een lage sociale cohesie. Niet voor niets is leefbaarheid de rode draad die door het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt!' loopt. We stellen hiermee een college-brede ambitie om met onze inzet bij te dragen aan de leefbaarheid voor elke Limburger.

De Limburgse Leefbaarheidsaanpak is erop gericht de leefbaarheid in Limburg over de volle breedte te versterken. Dit doen we door het verlenen van subsidies, maar ook door het ondersteunen van initiatiefnemers. Hiervoor staan initiatiefcoaches klaar. Deels zijn dit medewerkers van de Provincie en deels zijn dit medewerkers van andere organisaties. Onze samenwerking met deze organisaties noemen we BuurtBooster. Samen met onze BuurtBooster-partners organiseerden we in 2025 diverse bijeenkomsten, zowel voor initiatiefnemers als voor professionals op het gebied van leefbaarheid.

De doelstellingen van de Leefbaarheidsaanpak hebben betrekking op het aantal verleende subsidies. Op basis van de tussenstand per 31/12/2025 liggen we op schema om onze doelstellingen, al dan niet ruimschoots, te halen.

Onze beleidskaders

Nieuw beleidskader

- [Leefbare Steden en Dorpen 2023-2027](#) (ter vervanging van Limburgse Agenda Wonen 2020-2023)

Reeds bestaande kaders:

- [Kader Kwaliteit Limburgse centra](#)
- [IBA Parkstad](#)
- [Provinciale omgevingsvisie uit 2021](#) (traject actualisering gestart)
- [Provinciale omgevingsverordening](#)
- [Provinciaal waterprogramma](#)

Wat hebben we bereikt?

5.1. Leefbare steden en dorpen

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' versterken we de leefbaarheid door (1) middels de Limburgse Leefbaarheidsaanpak te investeren in (onder andere) de fysieke leefomgeving, door (2) de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio én door (3) te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit. Deze 3 maatschappelijke opgaven, met bijbehorende doelstellingen voor deze collegeperiode (2023-2027), worden hieronder nader toegelicht.

1 Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen

De Limburgse Leefbaarheidsaanpak is erop gericht de leefbaarheid in Limburg over de volle breedte te versterken. Dit doen we door het verlenen van subsidies, maar ook door het ondersteunen van initiatiefnemers. Hiervoor staan initiatiefcoaches klaar. Deels zijn dit medewerkers van de Provincie en deels zijn dit medewerkers van andere organisaties. Hierbij gaat het om:

- Burgerkracht Limburg;
- Katalys;
- Spil in de Wijk;
- Vereniging Kleine Kernen Limburg.

In 2025 heeft Huis voor de Kunsten Limburg zich ook bij de samenwerking aangesloten. We noemen deze samenwerking BuurtBooster. Samen met onze BuurtBooster-partners organiseerden we in 2025 diverse bijeenkomsten, zowel voor initiatiefnemers als voor professionals op het gebied van leefbaarheid. Hierbij ging het onder andere om het BuurtBooster Festival & Fondsenplein, dat zo'n 350 deelnemers trok.

De doelstellingen van de Leefbaarheidsaanpak hebben betrekking op het aantal verleende subsidies. De Leefbaarheidsaanpak is in oktober 2024 gestart. Op 31 december 2025 was de tussenstand als volgt:

1. Subsidieregeling voor kleinschalige inwoners- en gemeenschapsinitiatieven: 61 subsidies verleend (doelstelling voor eind 2026: 100)
2. Subsidieregeling voor initiatieven van stichtingen, verenigingen en coöperaties: 67 subsidies verleend (doelstelling voor eind 2026: 20)
3. Subsidieregeling voor gebiedsgerichte publieke initiatieven van gemeenten: 10 Leefbaarheidsakkoorden gesloten (doelstelling voor eind 2026: 10)

Op basis van deze tussenstand liggen we op schema om onze doelstellingen, al dan niet ruimschoots, te halen.

2 Passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt

De Provincie Limburg werkt langs drie hoofdpunten aan de volkshuisvesting:

1. Versnelling uitvoering Woondeal:

Om gemeenten en regio's te ondersteunen bij het versnellen van woningbouw zijn in 2025 o.a. extra middelen (€ 4,6 miljoen), kennisdeling en specialistische ondersteuning geregeld. Er is een provinciale versnellingstafel gestart en initiatieven voor conceptueel/modulair bouwen zijn ondersteund.

2. Limburgse aanpak bebouwde omgeving:

In 2025 is gestart met de uitvoering van de ambities voor Limburg Centraal, met focus rond de stations op de zes intercitygemeenten. Er zijn ontwikkelprincipes vastgesteld en businesscases opgesteld, samen met betrokken partners. Provinciale Staten hebben ingestemd met een reservering van € 50 miljoen ter ondersteuning van verstedelijking en woningbouw in deze gebieden.

3. Regie op Volkshuisvesting & verrijken Woondeal:

De provincie heeft de programmering en actualisatie van de Woondeal samen met partners uitgewerkt en een provinciaal woningbehoefteonderzoek vastgesteld. Met de 'Leidraad Wonen' wordt gestuurd op duurzaam en kwalitatief woonbeleid, vooruitlopend op aankomende wetgeving. Aanbevelingen uit het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over de woningbouwopgave zijn overgenomen en opgepakt.

Kortom: Limburg versnelt, innoveert en versterkt haar regierol bij de woningbouw, met meer samenwerking, extra middelen en concrete uitvoering van beleidsambities.

3 Balans tussen beschermen en benutten van fysieke leefomgeving

- In 2027 is de samenhang en integraliteit van afwegingen in de fysieke leefomgeving verbeterd, waarbij rekening gehouden wordt met de schaarste aan ruimte, water, milieuruimte en ruimte op het elektriciteitsnet.

De (ruimtelijke) opgaven in Limburg zijn groot, maar de ruimte is schaars. Als we alle sectorale ruimtevragen naast elkaar in onze Provincie willen toestaan, dan hebben we meer ruimte nodig dan we beschikbaar hebben in onze Provincie. Ruimtelijke Ordening is dan ook niet voor niets terug van weggeweest. Gedurende deze collegeperiode zal de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie, met bijbehorende bouwstenen zoals de ontwerpende onderzoeken, waarover uw Staten beslissen een groot thema zijn waarbij uw Staten actief betrokken zullen worden. Hier wordt ook een aanpassing van de Omgevingsverordening aan gekoppeld. Hierbij wordt onder andere gekeken naar aanpassingen die de Provincie meer grip geven om te sturen op specifieke opgaven.

Provincies bepalen samen met gemeenten en het Rijk hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. De (ruimtelijke) opgaven zijn groot en divers, terwijl de ruimte schaars is. De urgente maatschappelijke opgaven zoals het woningtekort, de kwaliteit van de natuur, de transitie van de landbouw en de verduurzaming van de energievoorziening hebben grote ruimtelijke impact.

In ons omgevingsbeleid moet volop aandacht zijn voor een goede balans tussen wonen, werken en ontspannen. Met oog voor een veilige en schone leefomgeving, waarbij de inrichting van de ruimte bijdraagt aan de leefbaarheid van steden en dorpen en de omgevingskwaliteit. Dit is ook een belangrijke factor voor het Limburgse vestigingsklimaat. De grote transities in onze samenleving leiden tot forse ruimteclaims. Dit vraagt om ruimtelijke afwegingen en scherpe keuzes voor de Provincie, in het bijzonder op het gebied van:

- landbouw, water, natuur en stikstof;
- klimaat en energie;
- wonen en bereikbaarheid;
- bedrijvigheid.

5. Leefbare steden en dorpen

De ambities voor de fysieke leefomgeving en de ruimtelijke keuzes zijn/worden, conform de nieuwe Omgevingswet, vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI), in daarmee verbonden sectorale programma's en in de Omgevingsverordening. Hiermee wordt ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving. Deze documenten maken onderdeel uit van de beleidscyclus van het omgevingsbeleid, waarvan monitoring en evaluatie onderdeel uitmaken.

Op nationaal niveau heeft het Rijk ervoor gekozen haar rol in de ruimtelijke ordening te versterken, gezien de grote ruimtelijke impact van de transitie en opgaven waar Nederland voor staat. De Provincies hebben als regionale gebiedsautoriteit bij de uitwerking hiervan een centrale rol. Die uitnodiging hiervoor verbinden wij met onze eigen beleidscyclus.

De bodem en ondergrond worden in toenemende mate benut ten behoeve van de vele maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en duurzaam bodembeheer in de landbouw. Daarbij zetten wij in op duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond, waarbij benutten en beschermen goed met elkaar in balans zijn. Dit vereist dat rekening wordt gehouden met het functioneren van bodem en ondergrond als natuurlijk systeem. Daarmee zijn bodem en ondergrond goed in staat om ecosysteemdiensten te leveren (vitale bodems), zijn kringlopen van (voedings-)stoffen, water en energie in stand gehouden of hersteld en zijn verontreinigingen zoveel mogelijk voorkomen. Bij (ruimtelijke) ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving worden vanaf het begin van de planvorming de bovengrond en de ondergrond in samenhang gezien. Driedimensionale ordening staat centraal. Duurzaam gebruik van bodem en ondergrond kent raakvlakken met veel andere werkvelden, zoals planologie, landbouw, klimaat, mijnbouw, water en energie.

Belangrijk is dat de inzet op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, wonen, mobiliteit, energie en verduurzaming leidt tot verbetering van de leefbaarheid en tot een gezonde en veilige leefomgeving voor alle Limburgers. Zowel op het platteland als in de steden. Er wordt gekozen voor een samenhangende aanpak van sociale en fysieke vraagstukken, waar samen met gemeenten, corporaties, bewonersinitiatieven en andere partners invulling aan wordt gegeven. Waarbij ook impulsen uit de buurt- en wijkgerichte aanpak uit het kader Samen Leven en Bestaanszekerheid een bijdrage leveren. Dat moet leiden tot sterke steden en krachtige, bereikbare plattelandskernen, met voldoende voorzieningen en groen, aantrekkelijke ontmoetingsplekken, toegankelijke evenementen en een springlevend verenigingsleven.

Daarbinnen is het streven om de Limburgse woonopgave te realiseren, zodat elke inwoner van Limburg in elke levensfase kan beschikken over adequate, betaalbare en toekomstbestendige woonruimte in de vertrouwde omgeving.

Naast het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' wordt er reeds middels bestaande kaders zoals IBA Parkstad (coalitieperiode 2015-2019) en Kwaliteit Limburgse Centra (coalitieperiode 2019-2023) invulling gegeven aan het behalen van deze doelstellingen. De inspanningen vanuit deze kaders zullen in de collegeperiode (2023-2027) (voor het grootste deel) worden afgerond.

Vanuit de bestaande kaders IBA Parkstad en Kwaliteit Limburgse Centra zijn al vele projecten voortgekomen die allen (vrijwel) in uitvoering of afgerond zijn. Dit heeft zowel in stedelijke centra alsook de kleine kernen van Limburg (en specifiek voor regio Parkstad) geresulteerd in o.a. een kwalitatief beter en passender woningaanbod, waarbij er aandacht is voor de starter, de senior en de student, maar ook de internationale werknemer en statushouder niet wordt vergeten. Hierbij is een kwalitatieve impuls gegeven aan (het ruimtelijke aspect van) verschillende centra en wijken, is leegstand gereduceerd, is er meer groen gerealiseerd, zijn meer sociale huurwoningen op de markt gekomen en kunnen meer mensen doorstromen naar een woning die bij hun behoeftes past. Hiermee is de juiste woning op de juiste plek voor de juiste doelgroep gerealiseerd en met de afronding van steeds meer projecten zal de merkbaarheid van dit effect blijven groeien. In 2025 zijn de laatste subsidieaanvragen in het kader van de samenwerkingsagenda's beschikt. In totaal zijn 29 KLC-samenwerkingsagenda's toegekend en inmiddels in uitvoering. Tevens hebben in 2025 de eerste gemeenten de uitvoering afgerond, waarbij de subsidie vaststelling reeds heeft plaatsgevonden.

Wat merkt de Limburger ervan?

Besluiten van PS ten aanzien van ruimtelijke ordening hebben via provinciale belangenbehartiging bij gemeentelijke plannen, via Omgevingsverordening en eventueel projectbesluiten direct invloed op de leefwereld van de Limburgers.

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren worden in het voorjaar geactualiseerd middels de P&C beleidsmonitor voor Limburg voorjaar 2026.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

5.1.1. Leefbare steden en dorpen

Omschrijving

De Limburgse Leefbaarheidsaanpak is erop gericht de leefbaarheid in Limburg over de volle breedte te versterken. Dit doen we door het verlenen van subsidies, maar ook door het ondersteunen van initiatiefnemers. Hiervoor staan initiatiefcoaches klaar. Deels zijn dit medewerkers van de Provincie en deels zijn dit medewerkers van andere organisaties. Onze samenwerking met deze organisaties noemen we BuurtBooster. Samen met onze BuurtBooster-partners organiseerden we in 2025 diverse bijeenkomsten, zowel voor initiatiefnemers als voor professionals op het gebied van leefbaarheid.

De doelstellingen van de Leefbaarheidsaanpak hebben betrekking op het aantal verleende subsidies. Op basis van de tussenstand per 31/12/2025 liggen we op schema om onze doelstellingen, al dan niet ruimschoots, te halen.

Rol Provincie: *stimuleren, faciliteren, ondersteuner*

Kwaliteit

Het is uitdrukkelijk onze bedoeling om de Limburgse Leefbaarheidsaanpak meer te laten zijn dan een stelsel van subsidieregelingen. We willen (potentiële) initiatiefnemers graag ondersteunen en inspireren. Daarnaast willen we blijven werken aan verbetering van onze dienstverlening. In dit kader hebben we in 2025 de volgende stappen gezet:

- Aanscherping van de drie subsidieregelingen van de Leefbaarheidsaanpak, om deze toegankelijker en duidelijker te maken.
- Uitbreiding van de BuurtBooster-samenwerking door de toetreding van Huis voor de Kunsten Limburg.
- Intensivering van de samenwerking met subsidieregeling LEADER.
- Start van de website www.buurtbooster.nl. Op deze website is informatie over de Leefbaarheidsaanpak te vinden. Daarnaast zijn onder andere inspirerende voorbeelden van gesubsidieerde initiatieven en informatie over interessante fondsen en subsidies opgenomen.
- Organisatie van het BuurtBooster Festival & Fondsenplein in Roermond, dat zo'n 350 deelnemers trok.
- Organisatie van diverse bijeenkomsten voor professionals:
 - Vertegenwoordigers van fondsen die in Limburg actief zijn op het gebied van leefbaarheid;
 - Wijkregisseurs en opbouwwerkers.
- Overleg met andere Nederlandse provincies over hun leefbaarheidsaanpakken.

Tussen 2023 en 2027 worden de projecten uit reeds bestaande kaders zoals IBA Parkstad (coalitieperiode 2015-2019), alsmede Kwaliteit Limburgse Centra (coalitieperiode 2019-2023) voortgezet en (grotendeels) afgerond.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De doelstellingen van de Leefbaarheidsaanpak hebben betrekking op het aantal verleende subsidies. De omvang van deze subsidies varieert sterk, van € 2.500,- tot € 1.000.000,-. De Leefbaarheidsaanpak is in oktober 2024 gestart. Op 31 december 2025 was de tussenstand als volgt:

1. Subsidieregeling voor kleinschalige inwoners- en gemeenschapsinitiatieven: 61 subsidies verleend (doelstelling voor eind 2026: 100)
2. Subsidieregeling voor initiatieven van stichtingen, verenigingen en coöperaties: 67 subsidies verleend (doelstelling voor eind 2026: 20)
3. Subsidieregeling voor gebiedsgerichte publieke initiatieven van gemeenten: 10 Leefbaarheidsakkoorden gesloten (doelstelling voor eind 2026: 10)

Op basis van deze tussenstand liggen we op schema om onze doelstellingen, al dan niet ruimschoots, te halen.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Leefbare steden en dorpen zijn in 2025 de lasten begroot op € 17,28 mln. De realisatie 2025 bedraagt € 9,09 mln. Hierdoor ontstaat er een voordelig verschil van € 8,19 mln. Dit verschil in 2025 heeft betrekking op:

- een voordelig resultaat van € 8,11 mln.; Dit betreft de meerjarige subsidieregeling Leefbaarheidsaanpak 2025-2027. Voor de verdere afhandeling van subsidieaanvragen binnen deze regelingen wordt het restantbedrag in 2025 van € 8,06 mln. overgeboekt naar 2026;

- een voordelig resultaat van € 0,15 mln.; In 2026 zijn procesmiddelen nodig ter ondersteuning van de Leefbaarheidsaanpak voor o.a. externe adviesraad Leefbaarheidsaanpak en personele inzet voor de beoordeling en afhandeling subsidieaanvragen van de nadere subsidieregels Leefbaarheidsaanpak. Een bedrag van € 0,15 mln. wordt overgeboekt naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 0,16 mln.; Dit betreft de samenwerkingsagenda gemeente Beekdaelen. Op basis van ontvangen liquiditeitsprognose van reeds verleende KLC-subsidies wordt het restantbedrag in 2025 van € 0,16 mln. overgeboekt naar 2026;
- een nadelig resultaat van € 0,21 mln.; Dit betreft de Nadere subsidieregels Leefbaarheidsaanpak - Initiatieven stichtingen, verenigingen en coöperaties - fysiek deel. In 2025 is meer subsidie beschikbaar dan het subsidieplafond toestond. Het tekort wordt gedekt door middelen uit 2026 naar voren te halen. Het subsidieplafond in 2025 en 2026 is hierop aangepast.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt per saldo € 8,21 mln. overgeboekt naar 2026 e.v. via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator)

5.1.2. Toekomstbestendige woonruimte

Omschrijving

Samen met gemeenten, woningbouwcorporaties en marktpartijen blijven we inzetten op een versnelling van de woningbouw, waarbij we streven naar een evenwicht tussen de woningbehoefte van onze inwoners en het woningaanbod. Als Provincie hebben we binnen deze opgave een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de vastgestelde ambitie uit de Woondeal Limburg van 29.550 te voldoen. Zo hebben we o.a. € 4,6 miljoen aan subsidie beschikbaar gesteld aan gemeenten en regio's en hebben we kennis gedeeld via de Woonkeuken, de Woonkamer en de Masterclass wethouders, bestuurders en directeurs. Vanuit onze regisserende rol hebben we de Leidraad Wonen vastgesteld en hebben we gezorgd voor een actuele programmering. Voor de verstedelijkingsstrategie Limburg Centraal is de Verstedelijkingscontour vastgesteld en hebben Provinciale Staten ingestemd met een reservering van € 50 miljoen ter ondersteuning van verstedelijking en woningbouw in deze gebieden.

Rol Provincie: *anjager, ondersteuner, procesmanager, partner*

Kwaliteit

We acteren langs 3 lijnen:

1. Versnelling uitvoering Woondeal;
2. Limburgse aanpak bebouwde omgeving;
3. Regie op de Volkshuisvesting en verrijken Woondeal.

Ad 1. De versnelling van de uitvoering van de Woondeal is opgepakt volgens de 5 lijnen van het versnellingsmenu:

1. Extra capaciteit voor gemeenten in regionaal verband: In 2025 hebben we met de [subsidie flexibele inzet ondersteuning woningbouw 2025-2027](#) gemeenten en regio's € 4,6 miljoen beschikbaar gesteld voor uitbreiding capaciteit en regionale samenwerking.
2. Kennisdeling en -ontwikkeling: in 2025 hebben we via de Woonkeuken, de Woonkamer en de Masterclass wethouders, bestuurders en directeurs de samenwerking verbeterd, best practices gedeeld en kennis ontwikkeld.

3. Kansrijk aanspreken van Rijksregelingen, ondersteunen van gemeenten om de complexe regelingen kansrijk aan te spreken: In 2025 zijn adviesbureaus ingehuurd om gemeenten te ondersteunen bij het kansrijk aanvragen van rijksregelingen. Deze ondersteuning is ingezet bij het Volkshuisvestingsfonds, de Woningbouwimpuls en Woningbouw op korte termijn (WOKT).
4. Versnellingstafels: In 2025 zijn we gestart met de provinciale versnellingstafel onder voorzitterschap van de gedeputeerde. De leden vertegenwoordigen gemeenten, corporaties en marktpartijen.
5. Standaardisatie en uniformiteit. In 2025 hebben we een inspiratiedag conceptueel en modulair bouwen georganiseerd en steunen we de [Bouwstroom Limburg](#) bij het vinden van locaties.

Ad 2. In 2025 is gestart met de uitvoering van de ambities voor Limburg Centraal, zoals vastgelegd in het Plan van Aanpak, met focus op verstedelijking rond de stations van de zes intercitygemeenten. In september is de eerste fase, de verstedelijkingscontour, opgeleverd waarin de ontwikkelprincipes voor deze steden zijn vastgesteld. Tegelijkertijd zijn we samen met de zes gemeenten begonnen met het opstellen van zes businesscases, waarbij ProRail, Arriva en NS betrokken zijn. Deze businesscases zijn in november afgerond; openbaarmaking volgt in 2026. Tijdens het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) van juni is afgesproken dat Rijk en Regio gezamenlijk de mogelijkheid van een integraal budget voor de verstedelijkingsopgave verkennen, waarvoor in het BO MIRT een verdiepende uitwerking is besloten. In oktober heeft Provinciale Staten ingestemd met het Statenvoorstel om een programmareserve van € 50 miljoen in te stellen ter ondersteuning van de uitvoering van verstedelijking en woningbouw binnen de stationsgebieden van Limburg Centraal.

Ad 3. Vanuit regie op de Volkshuisvesting en herijking Woondeal is in het Bestuurlijk overleg Woondeal met de minister, de programmering vastgesteld en de woondeal geactualiseerd. De Woondealpartners hebben in 2025 samen deze programmering verder geconcretiseerd.

Tevens hebben we in 2025 een actueel provinciaal woningbehoefte onderzoek vastgesteld.

Gezien de nauwe samenhang tussen de (nog in te voeren) Wet versterking regie Volkshuisvesting, de Provinciale Omgevingsvisie, de Omgevingsverordening en het provinciaal Volkshuisvestingsprogramma hebben Gedeputeerde Staten als voorloper hierop een 'Leidraad Wonen' opgesteld (zie Informerend stuk inzake Leidraad bestuurlijk handelen wonen, brief GS van 26-8-2025 (GS DOC-00819564)). Deze leidraad vormt het uitgangspunt voor het provinciale woonbeleid. Daarmee versterkt de Provincie de regie en stuurt op duurzame, kwalitatieve groei.

In 2025 heeft de Zuidelijke Rekenkamer onderzoek gedaan naar de woningbouwopgave in Limburg en diverse aanbevelingen, gericht aan GS en PS, opgenomen in het rapport. Deze aanbevelingen zijn overgenomen, zie P-25-007 Statenvoorstel van de commissie Leefomgeving naar aanleiding van rapport ZRK inzake Woningbouwopgave Limburg (PS DOC-00815062). Met Mededeling portefeuillehouder inzake Rapport Zuidelijke Rekenkamer (toezegging 9730), brief gedeputeerde Theuns van 7-10-2025 (GS DOC-00831528) is verhelderd hoe de aanbevelingen zijn opgepakt.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

We liggen op koers met het realiseren van de doelstellingen.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Toekomstbestendige woonruimte zijn in 2025 de lasten begroot op € 10,03 mln. De realisatie 2025 bedraagt € 5,41 mln. Hierdoor ontstaat er een voordelig verschil van € 4,62 mln. Dit verschil in 2025 heeft betrekking op:

- een voordelig resultaat van € 0,26 mln.; Dit heeft betrekking op Limburg Centraal. In 2025 is de verkenning naar Limburg Centraal met gemeenten en Rijk verder opgepakt. Een deel van de gemaakte kosten in 2025 zijn ten laste gebracht van de SPUK Woondeals. Dit betekent dat het budget voor Limburg Centraal in 2025 minder is aangewend dan geraamd. Voor de verdere aanpak in 2026 wordt het restantbudget 2025 van € 0,26 mln. overgeboekt naar 2026;
- een voordelig verschil van € 2,88 mln.; Dit betreft de Nadere subsidieregels flexibele inzet ondersteuning woningbouw 2025-2027 met een looptijd tot en met 31-12-2027. Voor de verdere afhandeling van subsidieaanvragen binnen deze regeling wordt het restantbudget 2025 van € 2,88 mln. (SPUK en provinciale middelen) overgeboekt naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 1,51 mln.; Dit betreft de uitvoering van de Woondeals. Hiervoor zijn zowel eigen middelen, als ook meerjarige Rijksmiddelen (SPUK) beschikbaar gesteld. De gemaakte proceskosten zijn conform afspraak zoveel mogelijk op de SPUK Woondeals (1^e en 2^e tranche) geboekt, met als gevolg dat een groot deel van deze kosten vanuit Rijksmiddelen zijn gedekt. In 2026 zijn middelen nodig voor o.a. de ondersteuning van de actualisatie en herijking woondeal, de programmering wonen en procesondersteuning. Een bedrag van € 0,80 mln. wordt hiervoor overgeboekt naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 0,01 mln.; Dit heeft betrekking op het Actieplan Wonen Zuid-Limburg. De middelen zijn door de Zuid-Limburgse gemeenten bij elkaar gebracht t.b.v. de uitvoering van het actieplan wonen Zuid-Limburg. Het betreft hier geen provinciale middelen. Dit actieplan kent geen einddatum en de middelen dienen ook in 2026 beschikbaar te blijven voor het uitvoeren van acties die Zuid-Limburgse gemeenten in gezamenlijkheid (laten) uitvoeren om de Zuid-Limburgse woningmarkt te ondersteunen. Daarvoor wordt het restantbedrag van € 0,01 mln. overgeboekt naar 2026.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt € 3,95 mln. overgeboekt naar 2026 e.v. via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator)

5.1.3. Kwaliteit met minder ruimte

Omschrijving

Conform het Plan van aanpak actualisering POVI dat op 17 mei 2024 sonderend besproken is in de Commissie Leefomgeving wordt via een zorgvuldig proces toegewerkt naar besluitvorming door PS over de geactualiseerde POVI in december 2025. Inzet is om in die POVI keuzes te maken over onder meer de keuzevraagstukken die in het Ruimtelijk Voorstel uit december 2023 zijn geïdentificeerd.

Het Ruimtelijk Arrangement met het Rijk bevat naar verwachting afspraken over keuzevraagstukken die primair bij het Rijk liggen en over randvoorwaarden om beleidskeuzes uit te voeren. Dit arrangement is beoogd voor medio 2025. Vervolgens wordt hier uitvoering aan gegeven.

Na het sluiten van het Ruimtelijk Arrangement met het Rijk zullen we met de gemeenten bezien hoe wij vorm en inhoud kunnen geven aan het borgen van de regionale samenwerking. Dit in aansluiting op de afspraken met het Rijk en voortbouwend op de regionale samenwerking van de afgelopen jaren die wordt ondersteund door regionale bestuursafspraken.

De provinciale rol in de uitvoering van het ruimtelijk beleid is gericht op het (mede) richting en uitvoering geven aan concrete maatschappelijke initiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij worden steeds verbindingen gelegd tussen het beoogde initiatief met maatschappelijke opgaven, provinciale belangen (zoals verankerd in POVI en Programma's), bestuurlijke afspraken en wettelijke kaders. Dit doen we op de eerste plaats door beoordeling van gemeentelijke plannen vanuit de provinciale belangen. Deze beoordeling/beïnvloeding verschuift in toenemende mate naar de voorkant van het planproces, in lijn met het gedachtegoed van de Omgevingswet.

Daarnaast leveren we een bijdrage aan gebiedsontwikkelingen (in stedelijk gebied, landelijk gebied en op het grensvlak van stad en land). Daar waar nodig zet de Provincie het instrumentarium van het Projectbesluit (voorheen Provinciaal Inpassingsplan) in om gebiedsontwikkelingen te faciliteren.

Rol Provincie: ondersteuner, partner, bevoegd gezag

Kwaliteit

Inzet is om in de geactualiseerde POVI keuzes te maken over de keuzevraagstukken die in het Ruimtelijk Voorstel uit december 2023 zijn geïdentificeerd. Het beleid voor de sectorale thema's wordt geactualiseerd, dat geldt evenzeer voor de Limburgse principes die in de POVI opgenomen zijn.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In september 2024 is een nadere planning aan PS gestuurd met daarin de momenten, waarop de Staten tussentijds betrokken zullen worden bij het proces richting actualisering van de POVI. Conform die planning is de ontwerp POVI op 13 mei 2025 vastgesteld door GS en vervolgens gedurende zes weken ter inzage gelegd met de gelegenheid om zienswijzen in te dienen.

Tussenproducten zijn op 24 januari resp. 25 april 2025 in de Statencommissie Leefomgeving sonderend besproken. De definitieve vaststelling van de geactualiseerde POVI door PS was aanvankelijk voorzien in december 2025. Op 21 augustus 2025 zijn de Staten geïnformeerd over de voortgang van het proces van de POVI. Daarin is aangegeven dat als gevolg van het grote aantal ontvangen zienswijzen er meer tijd genomen zal worden om deze goed te kunnen bestuderen en beoordelen en om extra in gesprek te gaan over de inhoud met bestuurlijke partners en Provinciale Staten. De beoogde vaststelling door PS verschuift daarbij naar 8 mei 2026.

Het eerste ruimtelijk arrangement is conform planning in juni 2025 ondertekend.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Kwaliteit met minder ruimte zijn in 2025 de lasten begroot op € 5,87 mln. De realisatie 2025 bedraagt € 6,68 mln. Hierdoor ontstaat er een nadelig verschil van € 0,81 mln. Dit verschil in 2025 heeft met name betrekking op:

- een nadelig verschil van € 1,03 mln.; dit betreft een toevoeging aan de voorziening IPS Yard. Deze wordt volledig gedekt uit een bijdrage van het Rijk;

- een voordelig resultaat van € 0,31 mln.; Dit betreft de uitvoering van het werkplan NOVEX De Peel. De gemaakte proces- en managementkosten zijn conform eerdere afspraak zoveel mogelijk op de SPUK NOVEX de Peel geboekt. Het restantbedrag van de procesmiddelen van € 0,24 mln., alsmede DU-NOVEX de Peel € 0,08 mln. zullen worden overgeboekt naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 0,17 mln.; Dit heeft betrekking op het werkplan NOVEX-gebied Zuid-Limburg. Hierover zijn meerjarige uitvoerings- en investeringsafspraken met het Rijk en partners gemaakt. Het restantbedrag 2025 € 0,17 mln. wordt voor de verdere uitvoering in 2026 overgeboekt.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt € 0,48 mln. overgeboekt naar 2026 e.v. via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator)

5.1.4. Bodem en ondergrond

Omschrijving

Het werk van de Provincie Limburg op het gebied van bodem en ondergrond verandert mee met de opgaven in de fysieke leefomgeving. De vastgestelde Agenda bodem en ondergrond 2024-2030 anticipeert op de uitdagingen/ bodemopgaven, het veranderende speelveld en geeft inzicht in de ambitie en doelen van de Provincie voor de komende jaren op het gebied van bodem en ondergrond. In het licht van de ambitie “Bodem, een gezonde basis voor een beter en mooier Limburg” zijn vijf doelen geformuleerd, te weten:

1. Het verbeteren van de bodem, zodat deze geschikt is voor het gewenste gebruik;
2. Het herstellen en benutten van de (ecosysteem)diensten van de bodem;
3. Het voorkomen, herstellen en beheersen van de negatieve effecten van ingrepen in de (diepere) ondergrond;
4. Het realiseren van een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond (3D-ordening);
5. Het ontwikkelen van een kennispositie die toekomstig beleid fundeert.

De agenda biedt een meerjarig kader bodem en ondergrond. De te verrichten activiteiten worden jaarlijks geconcretiseerd in een Actieprogramma. Het vastgestelde Actieprogramma bodem en ondergrond 2025 is de tweede in de reeks.

De werkzaamheden zoals omschreven in het Actieprogramma bodem en ondergrond 2025 zijn conform planning gerealiseerd. Acties die zijn uitgevoerd / gestart zijn onder meer, opleveren Onderlegger Water en Bodem, inventarisatie PFAS bronnenonderzoek, beleidsverkenning grondwaterkwaliteit onder de Omgevingswet, verdere implementatie van de Basisregistratie Ondergrond (BRO) en advisering van de Mijnbouwwet en EU-Bodemmonitoringsrichtlijn.

Mijnbouwschade

Als gevolg van de voormalige steenkoolwinning treden na-ijlende effecten op in Zuid-Limburg. De verwachting is dat deze effecten nog geruime tijd zullen voortduren. In 2016 zijn afspraken gemaakt met het toenmalige Ministerie van Economische Zaken over de uitvoering van een set beheersmaatregelen, met als doel de met de na-ijlende effecten gepaard gaande risico's in beeld te brengen en beheersbaar te maken. De Provincie Limburg heeft sindsdien de regie op de uitvoering hiervan.

De werkzaamheden voor 2025 zijn nader uitgewerkt in het Actieplan Nazorg Steenkoolwinning 2024-2025. De in dit document beschreven acties zijn in 2025 grotendeels conform planning uitgevoerd. Acties die onder andere zijn uitgevoerd zijn: kennisuitwisseling met diverse partners (waaronder 10 voormalige mijnbouwgemeenten, TNO en SodM), actualisatie risicosignaleringsmodel, opstart verkenning boringvrije zone ten behoeve van bescherming grondwater.

Rol Provincie: *bevoegd gezag, partner*

Kwaliteit

- De acties uit het Actieprogramma bodem en ondergrond 2025 zijn uitgevoerd.
- Regie op de uitvoering van de met het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (voorheen: Economische Zaken) afgesproken beheersmaatregelen.
- De in het Actieplan Nazorg Steenkoolwinning 2024-2025 beschreven werkzaamheden zijn grotendeels uitgevoerd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

- De werkzaamheden zoals omschreven in het Actieprogramma bodem en ondergrond 2025 zijn conform planning uitgevoerd.
- De regie op de met het Rijk afgesproken beheersmaatregelen duurt, gelet op het voortduren van de na-ijlende effecten steenkoolwinning, nog geruime tijd voort.
- De in het Actieplan Nazorg Steenkoolwinning 2024-2025 beschreven werkzaamheden zijn grotendeels conform planning uitgevoerd.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Bodem en ondergrond zijn in 2025 de lasten begroot op € 6,33 mln. De realisatie 2025 bedraagt € 4,92 mln. Hierdoor ontstaat er een voordelig verschil van € 1,41 mln. Dit verschil in 2025 heeft betrekking op:

- een voordelig resultaat van € 0,20 mln. Het betreft de inzet van middelen om het I3ML uit te breiden met een kennisfunctie. Deze functie zal zich gaan richten op de ontwikkeling en valorisatie van wetenschappelijk onderzoek naar het verleden, heden en de duurzame toekomst van mijnbouw. De subsidieverlening zal in 2026 plaatsvinden, derhalve wordt het restantbedrag overgeboekt naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 0,36 mln.; Dit betreft het bij de decembercirculaire provinciefonds 2025 ontvangen bedrag voor de inrichting van een regionale kennisfunctie (per provincie) op het gebied van bodem en ondergrond. Doel van de kennisfunctie is dat kennis over bodem en ondergrond, beter gedeeld wordt, zodat het meegewogen kan worden in besluitvorming. Ook is het doel dat kennisvragen uit de praktijk opgehaald, gebundeld en geprogrammeerd worden door de regio. Hiervoor zal nog een nadere uitwerking plaatsvinden. Derhalve worden de ontvangen middelen toegevoegd aan de reserve bodem en ondergrond 2024-2030;

- een voordelig resultaat van € 0,93 mln.; In 2025 zijn niet alle middelen voor het Actieplan Nazorg steenkoolwinning 2024-2025 ingezet vanwege vertraging in lopende inkoopprocedures. Voor de continuering hiervan in 2026 wordt het restantbedrag in 2025 van € 0,93 mln. overgeboekt naar 2026. Daarnaast hebben wij via de decembercirculaire provinciefonds 2025 een bedrag van € 0,75 mln. ontvangen voor het monitoren van de stijging van het mijnwater. Dit bedrag wordt ook overgeboekt naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 0,20 mln. voor het project Grondsanering De Straat in Roermond. Dit project is nagenoeg afgerond. In 2026 vindt de laatste financiële afwikkeling plaats. Derhalve wordt een bedrag van € 0,03 mln. overgeboekt naar 2026. Het overige restantbedrag vloeit terug naar de reserve bodemsanering 2024-2030.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt € 1,91 mln. overgeboekt naar 2026 e.v. via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator) ■

Wat heeft het ons gekost?

Voor het behalen van de resultaten van programma 5 ‘Leefbare steden en dorpen’ bedragen de lasten in 2025 € 26,09 mln. Dit is € 13,42 mln. lager dan de begroting na wijziging 2025.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Leefbare steden en dorpen, een voordelig verschil van € 8,12 mln. Dit verschil heeft betrekking op de subsidieregeling Leefbaarheidsaanpak 2025-2027;
- Toekomst bestendige woonruimte, een voordelig verschil van € 2,88 mln. Dit verschil heeft vooral betrekking op de meerjarige subsidieregeling Flexibele inzet Woningbouw 2025-2027;
- Bodem en ondergrond, een voordelig verschil van € 1,41 mln. Dit verschil betreft het Actieplan Nazorg steenkoolwinning 2025. Dit actieplan is in 2025 grotendeels uitgevoerd. De uit te voeren maatregelen hebben een meerjarig karakter.

Voor de verdere uitvoering van bestaand beleid wordt per saldo € 14,55 mln. overgeboekt naar 2026 e.v. via de overboekingsvoorstellen, zie hoofdstuk ‘Doorwerking naar begroting 2026 - 2029’.

Het exploitatieresultaat 2025 van dit programma bedraagt € 63,18 mln. Dat is € 0,46 mln. lager dan begroot.

De financiële afwijkingen tussen de begroting en de realisatie bij de verschillende producten zijn toegelicht bij ‘Wat gaan we daarvoor doen?’, onderdeel ‘Geld’.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Vershil begroting na wijziging en realisatie 2025
Lasten				
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1 Leefbare steden en dorpen				
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	11.250	17.279	9.086	8.193

5. Leefbare steden en dorpen

Exploitatie	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Vershil begroting na wijziging en realisatie 2025
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	6.622	10.033	5.410	4.623
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	4.296	5.865	6.679	-814
5.1.4 Bodem en ondergrond	1.286	6.328	4.915	1.413
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	23.454	39.505	26.090	13.415
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	23.454	39.505	26.090	13.415
Totaal Lasten	23.454	39.505	26.090	13.415
Baten				
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1 Leefbare steden en dorpen				
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	260	2.517	1.996	521
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	2.849	3.248	4.694	-1.445
5.1.4 Bodem en ondergrond	647	3.071	4.146	-1.075
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	3.756	8.837	10.836	-1.999
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	3.756	8.837	10.836	-1.999
Totaal Baten	3.756	8.837	10.836	-1.999
Saldo van baten en lasten	-19.698	-30.668	-15.254	-15.415
Stortingen in reserves				
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1 Leefbare steden en dorpen				
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	0	0	157	-157
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	0	50.000	50.000	0
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	0	6.135	6.135	0
5.1.4 Bodem en ondergrond	0	200	756	-556
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	0	56.335	57.048	-713
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	0	56.335	57.048	-713
Totaal Stortingen in reserves	0	56.335	57.048	-713

5. Leefbare steden en dorpen

Exploitatie	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Vershil begroting na wijziging en realisatie 2025
Onttrekkingen aan reserves				
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1 Leefbare steden en dorpen				
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	8.850	11.735	3.337	8.399
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	4.260	5.335	1.211	4.124
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	0	1.216	1.216	0
5.1.4 Bodem en ondergrond	0	5.080	3.361	1.718
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	13.110	23.366	9.125	14.241
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	13.110	23.366	9.125	14.241
Totaal Onttrekkingen aan reserves	13.110	23.366	9.125	14.241
Saldo mutatie reserves	13.110	-32.969	-47.922	14.953
Gerealiseerd resultaat 2025	-6.588	-63.637	-63.176	-461

Verbonden partijen inzake Leefbare steden en dorpen

IBA Parkstad spitste zich in de periode 2016 - 2022 specifiek toe op de realisatie van een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in de Parkstadregio in Zuid-Limburg, middels ondersteuning van toonaangevende projecten. Deze verbonden partij handelt thans de afwikkeling van de laatste projecten af, waarvan er enkele naar verwachting nog tot na de beoogde liquidatie van IBA Parkstad BV in 2027 zullen doorlopen. Over deze projecten is de Provincie in gesprek, onder meer met de directie van IBA en de projecteigenaren en medeaandeelhouders.